

פרויקט הכר את החושף – מר מורן גנוסר

מורן, ספר קצת על עצמך

בן 34, נשוי ואב לשניים. אפשר להגיד, שהם נולדו לתוך המאבקים והפיטורין שלי.

ספר לנו, מהי הפרשה אותה חשפת?

במקצועי אני מנתח מערכות מידע. שזה גם מה שעשיתי בחברת החשמל. התחלתי לעבוד בחברה בשנת 2003, עבדתי במערכת השליטה והבקרה במתח גבוה, בעצם עשיתי כמעט הכל, תמיכה למשתמשי קצה, בניית כלים כדי להקל על העבודה, ופתרון תקלות. הייתי זמין 24/7, היו כוננויות, שלמרביתם הוקפצתי גם אם לא הייתי כונן. היה לי חוזה ל-10 שנים, קיבלתי המלצות לקביעות מכל הדרגים, אך לבסוף לא קיבלתי אותה, כיוון שהתלוננתי ודיווחתי על כשלים במערכת.

התחלתי לדווח על תקלות ובעיות במערכת בשנת 2009-2010, כשהתחילו להכניס את מערכת ה-DMS לתפעול. זוהי מערכת שליטה ובקרה במתח גבוה שחברת החשמל רכשה מחברת Siemens הגרמנית ותפקידה בין היתר לקצר את משך הזמן הנדרש להחזרת זרם החשמל במקרה שפסק. בתחילה התראתי על דברים קטנים, למשל שהיא לא מאתרת תקלות כנדרש וישנן מספר גדול של התרעות שווא. לאחר מכן על דברים רציניים ומהותיים יותר, דברים שמהווים סכנה בטיחותית לציבור. יש הבדל גדול בין בזבז הכספים, שזה דבר חמור, לבין העובדה שמדובר בסכנה לחיי אדם, זה כבר בלתי נסבל. במסגרת תפקידי, מצאתי פתרון לאחת הבעיות והגשתי הצעת ייעול. לא רק שמנהל המחלקה שלי פשוט זרק אותה לפח, אמרו לי שזה כלל לא מתפקידי ואף ננצפתי.

תראה, בפרויקטים של Siemens יש המון דרכים לקבל שוחד, בהתחלה כשקונים את המערכת, בבחירת מערכת כזו או אחרת ומשלמים כסף. דרך נוספת היא מאוחר יותר, כשהמחיר קופץ למחיר יותר גבוה. האפשרות השלישית זה בתחום התקלות, למרות שעל-פי החוזה, החברה מתחייבת לפתור תקלה מסוימת, משלמים על כל תקלה סכומים שבין 20 ל-50 אלף דולר. את הסכם התמיכה, Siemens פשוט הפסיקה באופן חד צדדי ולאחר מכן ביקשה סכום הגבוה פי 3. הדרך האחרונה, היא עבור שדרוג המערכת למערכת חדישה ומתקדמת בעלות גבוהה מאוד למרות שכל הכלים החדשים לכאורה היו אמורים להיות במערכת הקודמת וללא תשלום נוסף.

אחרי שפיטרו אותי מחברת חשמל – בטענה, לכאורה, כי פג חוזה העסקה שלי, לא חשבתי שאפנה לבית הדין לעבודה, רציתי להמשיך הלאה ולפרנס את משפחתי. יחד עם זאת, לא הנחתי לנושא התקלות והשחיתות בחברת חשמל והמשכתי להתריע בפני הגורמים הרלבנטיים. היה חשוב לי שחברת חשמל תתקן את הליקויים ובעיקר שאנשים לא יפגעו.

התחלתי מיד אחרי לעבוד בחברת נתיבי הגז, שהיא בדומה לחברת החשמל, חברה ממשלתית. ראיון אותי מנכ"ל החברה, הוא שאל אם אוכל להתחייב לשנתיים, מאחר ואני לא רווק וחייב לדאוג למשפחתי, אמרתי שאין שום בעיה ושאיני מוכן גם להתחייב גם מעבר לזה.

בחברת נתיבי הגז, התקבלתי להיות מפעיל חדר בקרה, תפקידי היה לפקח על הצוותים בשטח, לבדוק את תקינות הולכת הגז ולקבל את כמות הגז היומית הנדרשת מהלקוחות, עשיית סימולציות ואישורן ועוד מדובר בתפקיד אחראי ובעת העדרם של המנהלים הבכירים שיקול הדעת בקבלת החלטות הוא של מפעיל חדר הבקרה. מדובר בתפקיד בעל אחריות רבה. עברתי הכשרה של שמונה חודשים, בהכשרתי עברתי קורס מכשור ובקרה באורך שלושה חודשים והייתי בשטח במשך חמישה חודשים לצורך למידה של כל מערכת הולכת הגז מאסדת הקידוח ועד הלקוח הסופי.

מההתחלה הערימו עליי קשיים, חברת החשמל דיווחה עליי לרשות לאבטחת מידע (רא"מ), זהו גוף הפועל תחת משרד ראש הממשלה ואחראי על כל תשתית קריטית ומתקן חיוני. הם אחראים לתת את הסיווג הבטחוני. בחברת נתיבי הגז, הסיווג הבטחוני הנדרש הוא גבוה יותר ממה שנדרש בחברת החשמל. עברתי תחקיר, פוליגרף, פסיכולוג, תשאולים ועוד. כתוצאה מהתערבותם של גורמים בחברת חשמל, הייתי היחיד שנדרש לבדיקות מחמירות אלו. למרות הכל, קיבלתי את הסיווג והתחלתי לעבוד, לרוב מקבלים את הסיווג תוך שלושה-ארבעה חודשים, ואילו לי זה לקח שמונה חודשים ההכשרה שלי עלתה כסף רב למדינה. להערכתי יחד עם עלות הקורסים וההכשרות קרוב לחצי מיליון שקל.

במהלך חודש אוגוסט 2013, פורסם בכלכליסט שמערכת ה-DMS מסוכנת לציבור. המנהל שלי בנתיבי הגז קרא לי, ואמר שהתקשרו מחברת החשמל ואמרו לו בצורה הכי ישירה שפגעתי במכוון במערכות הקריטיות בחברת חשמל. הוא שאל אותי, אם ראיתי את הכתבה שהייתה על רשות המיסים? חושפי שחיתויות תמיד נפגעים הוא אמר, אם ירצו לפטר אותך אני לא אוכל למנוע מזה לקרות, בשיחה לא הגבתי יותר מדי, השתדלתי להוריד פרופיל.

אחרי שקיבלתי את הסיווג הבטחוני, מזכירת הבטחון של נתיבי הגז, שלחה למנהל אבטחת מידע בחברת החשמל, מייל עם רשימה של כעשרים שמות, שביניהם גם שמי, על מנת לקבל אישור כניסה קבוע למתקני חברת החשמל. זה דבר מקובל, כל עובד שעובר את הסיווג הביטחוני בנתיבי הגז מקבל אישור כניסה קבוע. אחרי שעתיים, היא קיבלה תשובה חזרה: "מר גנוסר לא יוכל להיכנס לאתרי חברת חשמל". אם זה לא התנכלות, אני לא יודע מה זה התנכלות. מאוחר יותר, חברת נתיבי הגז הודיעה לי "מהיום למחר" כי היא מפטרת אותי בעקבות צמצומים אשר הם תוצאה של מדיניות רשות הגז. בפועל, לאחר שבדקתי נושא זה, התברר כי כלל אין מדיניות כזו ו"הצמצומים" הינם למעשה שיתוף פעולה חסר תום לב בין גורמים בחברת החשמל לבין גורמים בחברת נתיבי הגז, אשר נועדו ל"סגור איתי חשבון" באמתלות שווא.

כשפוטרתני, לאחר הכשרה ארוכה בחברת נתיבי הגז, הבנתי כי אני חייב להלחם על חיי ופרנסתי כנגד הגורמים האלו ולכן הגשתי תביעות משפטיות באמצעות עורכי דיני. אני מקווה שבית המשפט, בניגוד לחושפי שחיתויות אחרים, ע"ע רפי רותם, ימצא אותי צודק וייתן לי פיצוי עבור הסבל וההתנכלות אשר נחשפתי אליהם בחברת חשמל ובחברת נתיבי הגז.

מה שחשוב לי שלא יפריעו לי לעבוד, זו פגיעה בחופש העיסוק ובזכויות האדם. אני רוצה להתפרנס ולעבוד בכבוד.

בפני מי התרעת ?

בהתחלה בפני הממונה הישיר שלי בחברת החשמל ראש מדור, אחרי זה למנהל המחלקה, שבאותה תקופה היה גם אחראי על ה-DMS בארץ, כתבתי מכתב בו התרעתי על הבעיות בצורה מפורטת, לו ולהנהלת המחוז. מה שקרה זה שאני פוטרתני, הוא טייח את התלונה שלי ואף קודם לתפקיד בכיר יותר שאחראי, בין היתר, על הבטיחות במחוז דן. אין רשות ורגולטור שלא פניתי אליו, משרד הכלכלה, כדי שייבדוק את נהלי הבטיחות בחברה, רשות החשמל, רשות לני"ע, מבקר המדינה ועוד.

לדעתי, כל נושאי המשרה בחברה צריכים לתת את הדין על התנהלותם ועל הטעייה ופגיעה בציבור משלם המיסים, כי בעצם לא רק שהם מכשירים בדיעבד את השרץ – קרי רכישת המערכת מסימנס במחירים מופקעים מבלי שתעמוד בהגדרות הבסיסיות שלה ומבלי שתביא לייעול מערכת החשמל, אלא מטייחים את הסיפור, ובנוסף גם מדווחים בדוחות ובפרסומים כי המערכת בטיחותית, ואילו בפועל יש מסכמים של ועדה שבדקה זאת שמוכיחים אחרת. רשמו שדקות אי האספקה ירדו, ואילו בפועל הם עלו. בתור עובד, אם תעשה משהו לא בסדר, ייפטרו אותך. אבל לבכירים מותר הכל? לא יכול להיות מצב כזה.

מה היה הרגע הקשה ביותר בתהליך?

הרגע בו גיליתי ששינו את קבצי הלוג בחברת חשמל כדי להוכיח שפגעתי במערכת הקריטיות בחברת חשמל. זו למעשה הייתה החרב מעל ראשי. הזמינו את רשות אבטחת מידע לבדוק זאת. אמרו דברים שהם פשוט לא הגיוניים, הרי כבר לפני האירוע לקחו לי את ההרשאות, אז איך יכול להיות שאני עשיתי זאת? יותר מזה, הרשות לאבטחת מידע, קבעה שכלל אין פה אירוע אבטחת מידע. תחשוב, בן אדם שתופסים אותו מועל בכספים בבנק, בנק אחר יעסיק אותו? אז איך זה הגיוני שאותי העסיקו בנתיבי הגז ואף קיבלתי סיווג ביטחוני ברמה הגבוהה ביותר?

דבר קשה נוסף הינו שחברים לעבודה, שבהתחלה הלכו איתי ועזרו לי, התחילו לקבל מכתבי איום מסמנכ"ל חטיבת לקוחות. מאוחר יותר, מחלקת הביטחון בחברת החשמל חקרה חברים שלי, כאילו שמדובר בסוכן זר.

רגעים קשים נוספים היו בעת שקיבלתי אימים על חיי ובעיקר על חיי ילדי ומשפחתי.

כיצד אתה מתמודד עם חברת חשמל ועם חברת נתיבי הגז כיום?

אני מיוצג כיום על ידי עו"ד ניר בן חמו ועו"ד ערן לאופמן, אשר מייצגים אותי כמעט ללא תשלום, ומזדהים עם המאבק שלי. עורכי הדין שלי הגישו שתי תביעות בבית הדין לעבודה כנגד חברת חשמל וחברת הגז, אשר נמצאות רק בשלבים ראשוניים.

האם היה רגע באמצע התהליך שאמרת לעצמך למה הייתי צריך את כל זה?

אתה נמצא בסיטואציה הזאת הרבה פעמים. בכל מקום בו עבדתי, רציתי לחשוב ולהאמין שזה המקום הכי טוב ולכן אני רוצה את טובת המקום. תראה, מדובר בבזבז כספים אדיר של הציבור, אבל זה עוד החלק הקטן. ברגע, שזה הגיע לסכנות בטיחותיות שלא מטופלות, אמרתי עד כאן.

תבין, הכי קל היה לפטר אותי כי הייתי עובד זמני ללא קביעות, בדיעבד יכולתי לשתוק ולקבל קביעות ורק אח"כ לפתוח את הפה. לדעתי, המכתב שגרם לפיטורי מנתיבי הגז, הוא מכתב שכתבתי בשנת 2014 לשר סילבן שלום, מכתב שכותרתו הייתה: "בגדי המלך החדשים - גרסת סימנס", בו התראתי על כל הבעיות. הוא לא עשה כלום עם זה. איך זה הגיוני ששר לא עושה כלום?

אם אתה שואל אם אני מצטער? לשנייה לא. הדבר היחיד שאני מצטער עליו זה שהייתי תמים והאמנתי לשקרים שהאכילו אותי הגורמים שאמורים היו לטפל בתלונתי. הייתי עושה זאת גם היום.

מה אתה עושה כיום?

כיום אני מובטל וחותרם בלשכה. אני מחפש עבודה ועוסק בזה כמעט כל הזמן.

מה מפריע לך בחברה הישראלית?

בדרך כלל דברים רגילים שמפריעים לכל אדם ואזרח במדינה. אבל מה שמפריע לי באמת זה שלחושף שחיתות יש אות קין על המצח. מפריע לי שבכירים במשק, ברשויות החוק, האכיפה והרגולטורים אלו שתפקידם לבדוק תלונות והתנהלות לא תקינה, לא מבצעים את עבודתם בגלל שיקולים זרים ופוליטיקה. מפריע לי שבציבור מתייחסים לאנשים שחשפו שחיתויות כאל "פראירים" או מטומטמים. התפיסה הזו של חושף שחיתות הינה מעוותת, הרי בכל מדינה מתוקנת, חושף שחיתות היה מקודם ולא מפוטר.

אני כועס מאוד על אותם אנשים אשר ניצלו את מעמדם וכוחם על מנת להתנכל לי, לפטר אותי, לפגוע בפרנסתי ולאיים על חיי ילדי. יחד עם זאת, אין לי בעיה לחזור ולעבוד באותן חברות מהן פוטרתי.

האם יש לך חלום שטרם הגשמת?

לגבי חלום, אפשר להגיד שחצי הגשמתו אותו, אבל אז פיטרו אותי, כי באמת רציתי לתקן את הליקויים או לפחות לוודא שמישהו יתקן אותם. חלום נוסף הינו שיטמיעו את אותם הכלים שפיתחתי כדי להוריד את דקות אי האספקה ואשר יעזרו למפקחים לעבוד בצורה בטוחה ויעילה יותר. אמרתי גם למנהל המחלקה שלי דאז בחברת חשמל, אני אולי עוזב אבל אתם תצטרכו לתקן את כל הליקויים שמופיעים במסמך שכתבתי. אבל החלום הגדול באמת הוא להגיש קובלנה פלילית נגד כל המעורבים בפרשיית השוחד של סימנס.

מה עושה לך טוב?

מה שעושה לי טוב זה בייחוד הילדים שלי. דבר נוסף זה כשקוראים לי למסור מידע במשרד מבקר המדינה או לרשויות אכיפת החוק.

שאלה אחרונה לסיכום, משפט אחד שתמצא לומר לאדם שמתלבט או מפחד לחשוף שחיתות?

צריך לדעת מה ההשלכות וצריך לדעת איך לעשות את זה כדי להפגע כמה שפחות. בדרך כלל חושפי השחיתות הגדולים, מפטרים אותם מהעבודה ואז מאוד קשה להחזיר אותם. אני ממליץ לחושף השחיתות לדבר עם לפחות חושף שחיתות אחד לפני שהוא בוחר לפעול, כדי שידע לקראת מה הוא הולך. החושף צריך לחשוב אם הוא בנוי להתמודד עם כל ההשלכות, איך הוא עושה את זה, ועדיף להתייעץ משפטית לפני.

חשוב גם שההחלטה תהיה מלווה בתמיכה מהבית, כי לחשיפת שחיתות יש השפעה והשלכות על כל מערכת היחסים בתוך הבית.